

IV. 38 Představa nevědomého člověka "já konám" je iluzí.

VASIŠTHA pokračoval: Ó Rámo, představa ega, představa „já konám“, přinášející štěstí i neštěstí a také vedoucí ke stavu *jógy* neboli jednoty, je v očích mudrce zcela falešná, zatímco pro nevědomého člověka je naprosto skutečná. Co je zdrojem této představy? Tato představa vznikne tehdy, když se mysl vedená svými sklony a touhami snaží něco získat. Výsledná činnost je pak přisouzena jedinci. Pokud tato činnost nese očekávané plody, vznikne představa „mám z toho radost“. Obě představy „já konám“ i „mám z toho radost“ jsou ve skutečnosti jen dva výrazy téhož.

Ať je člověk zaměstnán nějakou činností nebo ne, ať je v nebi nebo v pekle, ať jsou jeho psychické sklony a podmíněnosti jakékoli, je to všechno zakoušeno skrze mysl. U nevědomého člověka ovlivněného sklony a tužbami vznikne představa „já konám“ bez ohledu na to, zda něco opravdu dělá nebo nedělá. Taková představa se však neobjeví u člověka osvíceného, který je bez sklonů a podmíněností. Když toto člověk pochopí, podmíněnosti a sklony jeho mysli se oslabí, a pak třebaže zůstane ve světě činný, přestanou ho plody jeho činů zajímat. Nechá činy, ať se dějí, nelpí na nich, a ať jsou jejich výsledky jakékoli, považuje je za neoddelitelné od Já. Takový postoj však nemůže mít ten, kdo je zabrán do svých myšlenek a mentálních stavů.

Cokoli dělá mysl, to samo už je čin. Právě mysl je tím, kdo koná, nikoli tělo. Mysl znamená svět. Projevený svět v mysli vznikl a v mysli přebývá. Když ustane zakoušení objektů a utichne zakoušející mysl, pak jediné, co zůstane, je Vědomí.

Mudrci prohlašují, že mysl osvíceného není ve stavu blaženosti ani bez blaženosti, není v pohybu ani není nehybná, není skutečná ani neskutečná, ale vždy něco mezi tím. Vědomí osvíceného, jež je bez podmíněností a sklonů, hraje ve světě svou roli tak jako ve hře. A protože právě psychické sklony, jež má nevědomý člověk, určují povahu činu a jeho prožívání, žije osvícený člověk, který tyto sklony a tužby mysli nemá, neustále v blaženosti. Jeho čin je nekonáním, proto si nepřisuzuje zásluhy ani omyly. Jeho chování je jako chování dítěte. Třebaže se zdá, že zakouší bolest, on to tak nevnímá. Osvícený člověk je zcela odpoután od projeveného světa a činnosti mysli a smyslů. Nezabývá se ani představou omezení či osvobození. Všude a ve všem vidí pouze Já.